



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **M. R.**, proti žalovanému: **Krajský úřad Olomouckého kraje**, se sídlem Jeremenkova 40a, Olomouc, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 6. 2007, č. j. 58 Ca 1/2007 - 17,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 6. 2007, č. j. 58 Ca 1/2007 - 17, **se zrušuje a věc se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 4. 6. 2007, č. j. 58 Ca 1/2007 - 17 neustanovil žalobci (dále jen „stěžovatel“) zástupce z řad advokátů pro řízení o jeho žalobě proti rozhodnutí Krajského úřadu Olomouckého kraje (dále jen „krajský úřad“) ze dne 22. 12. 2006, č. j. KUOK 126547/2006 a č. j. KUOK 126548/2006, a sdělení ze dne 22. 12. 2006, č. j. KUOK 126549/2006 67.3 V5, kterou se domáhal, aby krajský soud uložil správnímu orgánu povinnost vydat opravená rozhodnutí v přiměřené lhůtě, která svým obsahem i odůvodněním řeší zákonným způsobem všechny stěžované namítané věci a doručí je všechna (i nevydaná) stěžovateli v určené době a písemně. Stěžovatel současně s podanou žalobou požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení právního zástupce z řad advokátů. Krajský soud po obdržení potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce dospěl k závěru, že jej stěžovatel řádně nevyplnil, a tak nedoložil nedostatek prostředků. Nesplnil proto zákonnou podmínku uvedenou v ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s., a to že jsou předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. V ostatním se proto již nezabýval splněním další zákonné podmínky, uvedené v citovaném ustanovení, a to zda je ustanovení zástupce třeba k ochraně práv stěžovatele.

Proti tomuto usnesení krajského soudu podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost, kterou explicitně opřel o ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a e) s. ř. s. V kasační stížnosti namítal, že se nachází v hmotné nouzi, je registrován na úřadu práce a nemá žádné peněžní příjmy ani jiný majetkový prospěch nebo pracovní poměr. Tato skutečnost byla ostatně již dříve šetřením zjištěna a doložena. Krajský soud v tomto směru nesprávně vyhodnotil podanou žádost a doložené potvrzení. Ve skutečnosti totiž vyplnil všechny požadované údaje a byl rovněž připraven je dále doplnit dalšími důkazy. Napadené usnesení je proto založeno na hrubých vadách, je zmatečné a nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost i pro nedostatek důvodů. Postup krajského soudu je tudíž nejen v rozporu se zákonem, ale ve svém důsledku znamená i zásah do práva na „rovný přístup ke spravedlnosti“ které je garantováno v Ústavě, Listině základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a Evropské úmluvě (čl. 6). Stěžovatel poukázal také na okolnost, že jeho věc rozhodovali různí soudci, aniž by s tím byl obeznámen. Takový postup krajského soudu je v rozporu s čl. 38 odst. 1 a zřejmě i s čl. 36 odst. 2 Listiny, jakož i s rozvrhem práce. Krajský soud proto nedostál ani své povinnosti dohledu nad výkonem státní správy, neboť sám své řízení zatížil vytýkanou vadou. Neobstojí ani samotné odůvodnění napadeného usnesení, které jen zakrývá nezákonnost rozhodnutí samotného. Krajskému soudu je totiž dostatečně známo z jeho úřední činnosti, že stěžovatel je sociálním případem. Jedná se tak o okolnost, kterou není třeba prokazovat (§ 121 o. s. ř.). Ze všech shora uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil, případně aby vyslovil jeho nicotnost.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadené usnesení v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom shledal i vadu uvedenou v odstavci 3, k níž musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Krajský soud předně pochybil ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., pokud ve věci rozhodoval, aniž by stěžovateli sdělil, který samosoudce krajského soudu bude věc projednávat, případně mu oznámil změnu v rozvrhu práce krajského soudu. Otázkou zásahu do práva účastníků soudního řízení na zákonného soudce se již dříve zabýval Ústavní soud. Např. v nálezu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV. ÚS 307/03 (viz. www.nalus.usoud.cz) vyslovil názor, že „Ústavní imperativ, dle něhož „nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci“, je ochranou především proti libovolnému či účelovému obsazení jednajícího soudu ad hoc. Základní právo na zákonného soudce (tj. příslušnost soudu a soudce) není vyčerpáno jen zákonným vymezením věcné, funkční a místní příslušnosti soudu, ani pouhým zákonným vymezením obsazení soudu. Součástí základního práva na zákonného soudce je i zásada přidělování soudní agendy a určení složení senátů na základě pravidel, obsažených v rozvrhu práce soudů. Pokud příslušný senát, stanovený rozvrhem práce soudu, projedná a rozhodne věc v jiném, než určeném složení, může se tak stát pouze tehdy, jestliže je absence rozvrhem práce soudu určených soudců důvodná. Za takovou je třeba považovat zejména vyloučení soudce z důvodu podjatosti a jeho odůvodněnou nepřítomnost (v důsledku nemoci, dovolené, pracovní cesty apod.). Zastoupení soudců se stejně jako složení senátů musí řídit předem stanovenými pravidly, určenými rozvrhem práce“. Z obsahu soudního spisu však není zřejmé, z jakého důvodu v dané věci pokračovala v řízení místo zákonného soudce - samosoudkyně JUDr.

Květoslavy Tušlové, samosoudkyně JUDr. Bohuslava Drahošová (usnesení ze dne 4. 6. 2007, č. j. 58 Ca 1/2007 - 17) a následně po podání kasační stížnosti samosoudkyně JUDr. Miroslava Ježovičová (usnesení ze dne 26. 5. 2008, č. j. 58 Ca 1/2007 - 33). Navíc krajský soud znemožnil v důsledku tohoto postupu stěžovateli uplatnit případnou námitku podjatosti ve smyslu ustanovení § 8 odst. 5 s. ř. s.

Krajský soud však pochybil i pokud vyhodnotil stěžovatelem zasláné potvrzení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech tak, že stěžovatel nevyhověl výzvě soudu a řádně je nevyplnil. Nelze také akceptovat závěr krajského soudu, že vyplněná žádost o osvobození od soudních poplatků byla stěžovatelem krajskému soudu adresována až po stanovené lhůtě, tj. dne 16. 4. 2007.

Ze soudního spisu vyplývá, že stěžovatel při podání žaloby požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce pro řízení o ní. Dne 28. 2. 2007 byla stěžovateli doručena výzva k doplnění a upřesnění žaloby (usnesení ze dne 22. 2. 2007, č. j. 58 Ca 1/2007 - 5) a byl mu zaslán tiskopis potvrzení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech. Stěžovatel krajskému soudu toto potvrzení vrátil s tím, že proškrtl např. jeho oddíl, který by měly jinak obsahovat např. specifikaci a druh příjmů z pracovního nebo obdobného poměru. Stejně tak byly proškrtнутy i další oddíly týkající se příjmů z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, příjmů z hmotného a sociálního zabezpečení, dalších příjmů a výtěžkových a majetkových poměrů manžela žadatele.

Takto vyplněné potvrzení nelze interpretovat jinak než že tím stěžovatel vyjádřil, že žádné takové příjmy nemá. V žádném případě jej nelze vyložit tak, že stěžovatel potvrzení nevyplnil, neboť aktivitu svým způsobem projevil. Nelze pominout ani to, že negativní skutečnosti nelze prokázat (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2006, č. j. 3 Azs 35/2006 -104, který byl publikován ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 951/2006).

Není možno ani akceptovat závěr krajského soudu, že vyplněná žádost o osvobození od soudních poplatků, která byla datována dnem 25. 3. 2007, byla soudu doručena až dne 17. 4. 2007. Je tomu tak proto, že uvedené potvrzení není označeno otiskem razítka s datem doručení krajskému soudu. Potvrzení není ani žurnalizováno po listině doručené tomuto soudu dne 17. 4. 2007, ale až za listinou označenou jako „Podání a splnění výzvy“ vztahující se k usnesení ze dne 22. 2. 2007, č. j. 58 Ca 1/2007 - 5, která byla doručena krajskému soudu i s přílohami dne 27. 3. 2007. Nelze proto bez jakýchkoliv pochybností konstatovat, jak to učinil krajský soud, že stěžovatel výzvě soudu nejen řádně nevyhověl, ale nevyhověl jí ani včas.

Bez povšimnutí nelze ponechat ani procesní pochybení krajského soudu, který, aniž by vyčkal až bude pravomocně vyřešena otázka osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, vyzval stěžovatele, aby doplnil a upřesnil podanou žalobu. Přitom je to právě institut ustanovení zástupce pro řízení, který je projevem ústavně zaručeného práva na přístup účastníka řízení k soudu. Nejvyšší správní soud v tomto směru odkazuje na své dřívější rozhodnutí ze dne 13. 1. 2005, č. j. 3 Azs 417/2004 - 70 (dostupné na www.nssoud.cz), které lze vztáhnout i na projednávanou věc. V tomto rozsudku vyslovil

právní názor, že „Smyslem povinného zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti je zajištění odborné právní pomoci účastníkům řízení, a tím i ochrany jejich práv“. V usnesení ze dne 13. 1. 2005, č. j. 6 Ads 72/2004 - 69 (dostupné na www.nssoud.cz) pak vyjádřil právní názor, že „V případě, že navrhovatel požádá o ustanovení zástupce, neběží podle § 35 odst. 7 s. ř. s., ve znění zákona č. 237/2004 Sb., po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení. Smyslem tohoto ustanovení je reálně umožnit ustanovenému zástupci účastníka doplnění žalobních bodů. Nedošlo-li by ke stavění této lhůty, bylo by v řadě případů ustanovení zástupce zcela bezúčelné a formální. Tytéž důvody se však vztahují i k běhu lhůty, kterou soud stanovil navrhovateli k odstranění vad podání, jenž poté požádal o ustanovení zástupce. Proto i v tomto případě je třeba mít zato, že dochází ke stavění lhůty pro doplnění podání podle § 37 odst. 5 s. ř. s.“. Pominout nelze ani to, že se krajský soud před rozhodnutím o ustanovení zástupce nezabýval tím, zda jsou splněny podmínky řízení o žalobě, když nerozhodl o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků. Otázka splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků je přitom zásadní pro rozhodnutí o ustanovení zástupce. Odstranění nedostatku podmínek řízení před krajským soudem proto musí bezpochyby předcházet odstraňování nedostatků jak v zastoupení, tak věcných nedostatků podané správní žaloby.

Uplatněnou stížní námitkou ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. se Nejvyšší správní soud nezabýval, protože stěžovatel k tomuto stížnímu důvodu neuvedl žádnou skutkovou ani právní argumentaci. Nejvyššímu správnímu soudu nepřísluší, aby za stěžovatele vyhledával důvody a argumenty, pro které napadené rozhodnutí krajského soudu nemůže obstát (§ 109 odst. 3 s. ř. s.). Nadto stěžovatelem uplatněný důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. na danou věc vůbec nedopadá, protože napadeným usnesením nebyl návrh odmítnut, ani zastaveno řízení o něm, ale bylo rozhodnuto o neustanovení zástupce.

Otázkou, zda stěžovatel prokázal, že nemá dostatečné prostředky ve smyslu ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. se Nejvyšší správní soud nezabýval, neboť by tím mohl nepřipustně předjímat rozhodnutí krajského soudu. Ve svém důsledku by tímto postupem sám zatížil řízení vadou s vlivem na zákonnost rozhodnutí ve věci samé.

Ze všech uvedených důvodů Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první před středníkem s. ř. s.). Ve věci rozhodl bez jednání, protože mu takový postup umožňuje ustanovení § 109 odst. 1 s. ř. s.

V dalším řízení bude na krajském soudu, aby se znovu zabýval zákonnými podmínkami ohledně ustanovení zástupce stěžovateli, jež jsou uvedeny v ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s., vycházel přitom ze závěrů a úvah uvedených v tomto rozsudku, a teprve poté vydal rozhodnutí, které bude odpovídat zákonu.

Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je tento soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud ve svém novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 věta první s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** žádné opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. srpna 2008

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu